

Pojmy a odpovědi na základní otázky k tématu

Rozdíl mezi zahraniční rozvojovou spoluprací a humanitární pomocí:

Pod pojmem humanitární pomoc si můžeme nejčastěji představit pomoc po živelných katastrofách nebo v bojových konfliktech. Humanitární pomoc je tedy většinou krátkodobá a adresná, tedy zasahuje přesně tu potřebu, kterou lidé například po povodních nebo zemětřesení mají. Jedná se o potravinové balíčky, pitnou vodu nebo pomoc s postavením provizorního přístřeší. Důležité je, aby se zamezilo dalším ztrátám na životech v konkrétní situaci a lidé se mohli co nejdříve vrátit ke svým původním životům.

V případě zahraniční rozvojové spolupráce jde o odlišný vztah - země nejsou jen pasivním příjemcem pomoci. Učí se a rozvíjí si kompetence, které například jiné země, včetně Česka, ovládají. Jedná se tedy o dlouhodobější typ pomoci, nebo lépe řečeno partnerství, které má za cíl zejména vyrovnat nerovnosti mezi jednotlivými zeměmi ve světě a dopřát důstojný život všem lidem na planetě.

Co vše pod zahraniční rozvojovou pomoc spadá a kdo ji organizuje?

Jedná se například o podporu vzdělání formou výstavby nových škol a zaškolování učitelů, podporu zemědělství ve formě výměny know-how mezi jednotlivými státy i ve formě technické podpory, podporu zdravotnictví v podobě výstavby nových zdravotnických zařízení a zaškolování zdravotnického personálu, rozvoj infrastruktury nebo tzv. dobré veřejné správy, ale také sem patří ochrana lidských práv, posilování občanské společnosti a další věci.

Tyto činnosti jsou realizovány jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi zejména skrze nevládní organizace a diplomacii. V Česku je tedy hlavním koordinátorem zahraniční rozvojové spolupráce Ministerstvo zahraničních věcí, ale zapojují se i neziskové organizace a soukromé firmy.

Důležité je zmínit, že se nejedná o charitu. Zahraniční rozvojová spolupráce je důležitou součástí prosazování našich zájmů v zahraničí a také navazování kontaktů. Benefituje z ní, i když se na první pohled může zdát, že to tak není.

Existuje nějaký „návod“, podle kterého se zahraniční rozvojová spolupráce řídí, nebo si každá země určuje své zaměření sama?

Ano, existuje globální návod a ano, každá země si určuje také svoje zaměření, jak tematické tak geografické. Ten "hlavní" návod se jmenuje Agenda 2030. Je to zatím nejkomplexnější strategie udržitelného rozvoje pro celý svět, na kterém se v roce 2015 shodly všechny členské státy OSN. Její součástí jsou Cíle udržitelného rozvoje – je jich sedmnáct a jedná se o konkrétní věci a úkoly, od zlepšení zdraví všech lidí na světě, vymýcení extrémní chudoby a hladu, mír pro všechny země nebo dostupnosti udržitelných a zelených energií.

Každá země si potom na základě tohoto obecnějšího rámce vybere své vlastní zaměření. Česko má například pět tematických priorit a šest zemí, ve kterých na základě své vlastní

historické zkušenosti nebo aktuální potřeby pomáhá. Jedná se o Gruzii, Bosnu a Hercegovinu, Etiopii, Moldavsko, Zambii a Kambodžu. Nejčastěji se pomoc zaměřuje na oblast zemědělství a rozvoje venkova, udržitelné nakládání s přírodními zdroji, ekonomický růst a inkluzivní sociální rozvoj, ale také na stabilní demokratické instituce, protože my sami jsme před třiceti lety zvládli přechod jak na tržní systém ekonomiky, tak k demokracii a můžeme teď pomoci i ostatním.

Jak s nerovnostmi ve světě souvisí kolonialismus?

Kolonialismus, jako historický fenomén, zásadně ovlivnil současnou podobu světa. Politickou, ekonomickou a kulturní expanzí evropských mocností do Asie, Afriky, Ameriky a Oceánie se utvářely hluboké sociální, ekonomické a politické nerovnosti. Koloniální politiky upřednostňovaly elitu a potlačovaly původní obyvatelstvo, což deformovalo společenské struktury a kulturu.

Následky kolonialismu jsou patrné dodnes – mnohé země byly zbaveny možnosti rozvoje vlastních institucí, hospodářské nezávislosti a sociálního kapitálu. Strukturální nerovnosti, týkající se přístupu k zdrojům, vzdělání, zdravotní péči a politickému zastoupení, přetrvávají na globální i lokální úrovni, přičemž brání dosažení spravedlivějšího světa.

Zprávy nevládní organizace Oxfam International naznačují, že současné nespravedlivé nastavení pravidel mezinárodního obchodu připomíná koloniální éru, kdy mocné státy využívaly své postavení na úkor chudších národů. Světová obchodní organizace (WTO) ve své analýze potvrdila, že bohaté státy často uplatňují protekcionistická opatření, omezující přístup chudých zemí na své trhy, zatímco samy využívají výhody volného obchodu. To vede k udržování závislosti chudých zemí na exportu surovin za nízké ceny, což prohlubuje chudobu a nerovnosti a brzdí jejich hospodářský růst.

V 50. a 60. letech 20. století mnoho afrických zemí získalo nezávislost, avšak často následovaly období politické nestability a konfliktů. Evropské koloniální mocnosti nepřipravily tyto země na demokratické vládnutí, což vedlo k různým vnitřním konfliktům.

Svým nedostatkem demokratických struktur a hospodářskou zranitelností jsou mnohé africké země náchylné k čínským investicím. Čína aktivně investuje do těchto zemí, zejména do těch s bohatstvím nerostných surovin, a využívá dluhové pasti jako prostředek k získání majetkových podílů, levných surovin a politického vlivu.

Země globálního Jihu, rozvojové země nebo země třetího světa?

Existuje správný termín pro označení zemí, které si prošly koloniální zkušeností? Rozdíl mezi zeměmi Globalního jihu, rozvojovými zeměmi a zeměmi Třetího světa spočívá v historických, ekonomických a sociokulturních kontextech, které tyto termíny odrážejí.

1. Země Globalního jihu: Země Globalního jihu se obvykle nacházejí v jižní části světa a často sdílejí zkušenosti s kolonialismem, ekonomickými výzvami a politickými dynamikami. Termín "Globalní jih" se však používá s určitými omezeními, protože

může příliš zjednodušovat různorodost zemí v jižní polokouli a zapomínat na rozmanité vnitřní kontexty a historie.

2. Rozvojové země: Termín "rozvojové země" upadá v nemilost kvůli svému implicitnímu návrhu lineárního postupu od zaostalosti k rozvoji. Místo toho jsou preferovány neutrálnější a přesnější termíny, jako jsou "vzvívající se ekonomiky", "země s nízkým a středním příjmem (LMICs)" a "méně ekonomicky rozvinuté země (LEDCs)". Tyto termíny se zaměřují na ekonomické ukazatele bez naznačení předem určeného směru vývoje.
3. Země Třetího světa: Termín "země Třetího světa" historicky označoval země, které se nepřipojily ani k prvnímu (kapitalistickému) ani k druhému (komunistickému) bloku během studené války. Tento pojem zahrnuje ekonomicky méně rozvinuté země, avšak postupně se stal problematickým a byl nahrazen jinými termíny kvůli své negativní konotaci a jednoduchému zjednodušení složitých globálních vztahů.